

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Describe the first stage of the process of the enslavement of the Jews in Egypt. When did it occur?
2. Who was the last of the sons of Yaakov to die?
3. Which of the twelve tribes was not enslaved? Why?
4. In which ways were the Jews in Egypt still connected to their tradition? In which ways were they not?
5. Identify the midwives who kept the children of Israel alive?

This and much more will be addressed in the third lecture of this series:
"Slavery in Egypt".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book were designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

**This lecture is dedicated to the merit and honor of Dr. and Mrs.
Avi and Beth Adler and their family**

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XIV Lecture #3

SLAVERY IN EGYPT

I. The Servitude of Egypt

A.

(1) וְלֶחֶם אֵין בְּכֹל הָאָרֶץ כִּי כָבֵד הָרָעֵב מְאֹד וַתִּלְהַ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעֵב: וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנַעַן בְּשֹׁבֵר אֲשֶׁר הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרַעֲהוֹ: וַיְהִי הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֵאוּ כָל מִצְרַיִם אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּה לָנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נִגְדָּךְ כִּי אָפֶס כֶּסֶף: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הֲבֵנו מְקַנְיֶכֶם וְאֶתְנֶה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם אָפֶס כֶּסֶף: וַיָּבִיאוּ אֶת מִקְנֵיהֶם אֶל יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הִצְאָן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיְנַהֲלֵם בְּלֶחֶם בְּכֹל מִקְנֵיהֶם בְּשָׁנָה הַהִוא: וַתִּתֵּם הַשָּׁנָה הַהִוא וַיָּבֵאוּ אֵלָיו בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא נִכְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה אֵל אֲדָנִי לֹא נִשְׂאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם גּוֹיִתְנוּ וְאֲדַמְתְּנוּ: לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲדַמְתְּנוּ קִנְיָה אֲתָנוּ וְאֶת אֲדַמְתְּנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאֲדַמְתְּנוּ עֲבָדִים לְפְרַעֲהוֹ וְתֵן זֶרַע וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהֵאֲדַמְתָּ לֹא תִשָּׂם: וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת כָּל אֲדַמַּת מִצְרַיִם לְפְרַעֲהוֹ כִּי מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שְׂדֵהוּ כִּי חֹזֵק עָלֵהֶם הָרָעֵב וַתְּהִי הָאֶרֶץ לְפְרַעֲהוֹ: וְאֶת הָעָם הָעֵבִיר אֹתוֹ לְעֵרִים מְקַצֵּה גְבוּל מִצְרַיִם וְעַד קִצְהוֹ: רַק אֲדַמַּת הַכֹּהֲנִים לֹא קִנְיָה כִּי חֹזֵק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פְּרַעֲהוֹ וְאָכְלוּ אֶת חֲקֵם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פְּרַעֲהוֹ עַל כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת-אֲדַמְתָּם: בְּרֵאשִׁית מִזֵּיג-כב

And there was no bread in all the land; for the famine was very severe, so that the land of Egypt and all the land of Canaan fainted because of the famine. And Joseph gathered up all the money that was found in the land of Egypt, and in the land of Canaan, for the grain which they bought; and Joseph brought the money into Pharaoh's house. And when the money was all spent in the land of Egypt, and in the land of Canaan, all the Egyptians came to Joseph, and said, Give us bread; for why should we die in your presence? for the money is gone. And Joseph said, Give your cattle; and I will give you food for your cattle, if your money is gone. And they brought their cattle to Joseph; and Joseph gave them bread in exchange for horses, and for the flocks, and for the cattle of the herds, and for the donkeys; and he fed them with bread for all their cattle for that year. When that year was ended, they came to him the second year, and said to him, We will not hide it from my lord that our money is spent; my lord also has our herds of cattle; there is nothing left in the sight of my lord, but our bodies, and our lands; Why shall we die before your eyes, both we and our land? Buy us and our land for bread, and we and our land will be servants to Pharaoh; and give us seed, that we may live, and not die, that the land be not desolate. And Joseph bought all the land of Egypt for Pharaoh; for the Egyptians sold every man his field, because the famine prevailed over them; so the land became Pharaoh's. And as for the people, he moved them to cities from one end of the borders of Egypt to the other end of it. Only the land of the priests he did not buy; because the priests had a portion assigned to them from Pharaoh, and ate their portion which Pharaoh gave them; therefore they did not sell their lands. **Genesis 47:13-22**

(2) כִּי כָבֵד הָרָעֵב מְאֹד. מִשׁ"ה לֹא יָכֹלוּ לֵאפֹת לֶחֶם הַרְגִיל אֲלֵא מֵעַט תְּבוּאָה נִתְעַרְבַּ בְּמִוּרֹסָן וְכַדוּמָה: וַתִּלְהַ אֶרֶץ מִצְרַיִם וּגו'. מִשׁוּם שֶׁהִי' קִשְׁיָה לְסַבּוּל מֵאֲכָל כֹּזֵה. הַעֲמַק דְּבַר, שֶׁם

[**And there was no bread in all the land;**] **for the famine was very severe:** For this reason they couldn't bake regular bread, but only [bread that consisted of] a little grain which was mixed with bran and other substances. **So that the land of Egypt and all the land of Canaan fainted because of the famine:** This was because it was difficult for them to endure [eating] such food. **Haamek Davar, ibid.**

(3) ותם הכסף וגו' ומארץ כנען. שוב אינו מספר מה נעשה בארץ כנען. וכבר ביארנו שהיו שם מאכלי בהמה הנעכלים לאדם בדוחק רק בעלי הכסף המפונקים השתדלו להביא בר אבל במצרים עד שלא עלה היאור לא הי' שום צמחי אדמה. העמק דבר, שם

And when money was all spent in the land of Egypt, and in the land of Canaan, [all the Egyptians came to Joseph, and said, Give us bread; for why should we die in your presence? for the money is gone]: After this there is no more mention about what happened in the land of Canaan. We had already explained that there was available [in Canaan] animal fodder that was barely digestible by humans. Those who were delicate, though, [and found it very difficult to eat such food,] made the effort to import grain. In Egypt, however, before the Nile rose, absolutely no vegetation grew. **Haamek Davar, ibid.**

(4) ואת העם העביר אותו לערים. כבר נתבאר טעמו של יוסף שהי' כדי לפנות ארץ גשן. ומש"ה נכתב כ"ז בתורה לבאר כמה השתדל יוסף בשימת עינו להיות ישראל יושבים בדד. ופי' לערים. שלא העביר יחיד יחיד למקומות מפוזרים. אלא כל עיר לעיר אחרת כדי שלא יאבדו חברתם: העמק דבר, שם

And as for the people, he moved them to cities from one end of the borders of Egypt to the other end of it: We have already explained the rationale of Yosef, for it was in order to clear out the land of Goshen. For that reason all of [these details were] written in the Torah in order to elucidate the great effort that Yosef exerted in order to insure that Israel would dwell alone. The explanation of the phrase, "to cities," is that [Yosef] didn't exile them as lone individuals to separate places, but rather [the members of] each city were exiled as a group to another city in order that they not lose their sense of community. **Haamek Davar, ibid.**

B.

(1) ויאמר יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה הא לכם זרע וזרעתם את האדמה: והיה בתבואת ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידת יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר בבתיכם ולאכל לטפכם: ויאמרו החיתנו נמצא חן בעיני אדני והיינו עבדים לפרעה: וישם אתה יוסף לחק עד היום הזה על אדמת מצרים לפרעה לחמש רק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה: וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד: בראשית מז:כג-כו

Then Joseph said to the people, Behold, I have bought you this day and your land for Pharaoh; lo, here is seed for you, and you shall sow the land. And it shall come to pass at harvest time, that you shall give the fifth part to Pharaoh, and four parts shall be your own, for seed of the field, and for your food, and for them of your households, and for food for your little ones. And they said, You have saved our lives; let us find grace in the sight of my lord, and we will be Pharaoh's servants. And Joseph made it a law over the land of Egypt to this day, that Pharaoh should have the fifth part; except the land of the priests only, which became not Pharaoh's. And Israel lived in the land of Egypt, in the country of Goshen; and they had possessions in it, and grew, and multiplied exceedingly. **Genesis 47:23-27**

(2) אדמת הכהנים. לא ביארו המפרשים מה התועלת בהודעה זו, ולא עוד אלא שהחזירו הכתוב עוד הפעם בסוף הענין, ונ"ל שהתכוין בזה תועלת גדולה לבית אביו, כי בהעברת העם לערים עד שלא נשאר אחד כחזקת ארצו, הוציא גם תושבי ארץ גשן לארץ אחרת והושיב שם כל בית אביו, ועדיין היו בית אביו דומים לשאר תושבי המדינה לתת החמישית לפרעה, לכן המציא תחבולה זו שיאכלו הכהנים את חוקם הניתן להם ואדמתם לא תהיה מכורה לפרעה ואין עליהם עול נתינת החמישית, ובזה גם אחיו יהיו חפשים ממס החומש, כי להיותם רועי צאן החשוב מאד בעיני מצרים, להיותם מגדלים הבהמות שהם אלהות שלהם, כמבואר במה שקדם, הם דומים בזה לכהניהם משרתי אלהותם, וכמו שאלו פטורים מתשלומי החומש ככה אלה המקיימים אותם, לכן אמר (פכ"ז) ויאחזו בה, שהיתה ארץ גשן להם לאחווה, שאין מוטל עליה שום מס, הפך שאר תושבי הארץ שלא היתה להם אחווה, לכן התחייבו למס החומש. ספר כתב וקבלה, שם

The land of the priests he did not buy; because the priests had a portion assigned to them from Pharaoh, and ate their portion which Pharaoh gave them; therefore they did not sell their lands: The commentators have not elucidated the purpose of this information. Not only was this stated here but Scripture repeated this at the end of this narrative: It seems to me that [Yosef] had in mind [with this dispensation] to bring great benefit to the household of his father. For with displacing the people from their cities, so that no one remained holding his own land, he also removed the [original] inhabitants of the land of Goshen to another land and placed there his father's household. His father's household, however, would have remained like the other residents of the land and would be forced to give a fifth of their produce to Pharaoh. That is why he implemented his plan that the priests would eat of the portion assigned to them and therefore their land wouldn't be sold to Pharaoh, and, as a result, they would be free from giving a fifth [to Pharaoh]. Because of this, his brothers were also free from the 20% tax, as the shepherds played an important role in the eyes of the Egyptians, as they raised those animals that were considered to be Egyptian deities, as is evident from that which is stated above. They were similar to the priests, the ministers of their gods. Just as they were free from paying tax, so too those who sustained [their gods]. That is why it is written (Gen. 47:27), "and they had possessions in it." For the land of Goshen was their possession, for they didn't have to pay any taxes, in contradistinction to the other residents of Egypt who didn't have it as a "possession". That is why they had to pay a fifth. **Sefer Ksav V'Kabbalah, ibid.**

II. The End of an Era

A.

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יָמָיו יַעֲקֹב שְׁנַיִם חֲמִיּוֹן שְׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמֵאָה שָׁנָה: וַיִּקְרְבוּ יָמָיו יִשְׂרָאֵל לָמוֹת וַיִּקְרָא | לְבָנָיו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מְצֹאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי וְעֲשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם: וְשִׁכַּבְתִּי עִם אֲבֹתַי וְנִשְׂאָתֵנִי מִמִּצְרַיִם וְקִבְרַתְנִי בְּקִבְרָתָם וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֶעֱשֶׂה כְּדַבְּרְךָ: וַיֹּאמֶר הִשְׁבְּעָה לִּי וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמֶּטֶה: בראשית מז:כח-לא

And Jacob lived in the land of Egypt seventeen years; so the whole age of Jacob was a hundred and forty seven years. And the time drew nearer that Israel must die; and he called his son Joseph, and said to him, If now I have found grace in your sight, put, I beg you, your hand under my thigh, and deal kindly and truly with me; bury me not, I beg you, in Egypt; But I will lie with my fathers, and you shall carry me out of Egypt, and bury me in their burying place. And he said, I will do as you have said. And he said, Swear to me. And he swore to him. And Israel bowed himself upon the bed's head. **Genesis 47:28-31**

B.

כָּל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בְּרֹךְ אֹתָם: וַיְצַו אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף אֶל עַמִּי קְבְּרוּ אֹתִי אֶל אֲבֹתַי אֶל הַמְעָרָה אֲשֶׁר בְּשֵׂדֵה עֶפְרוֹן הַחִתִּי: בַּמְעָרָה אֲשֶׁר בְּשֵׂדֵה הַמְכַפְלָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מַמְרָא בְּאֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר קָנָה אֲבֹרָהֶם אֶת הַשְּׂדֵה מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחִתִּי לְאַחֲזֹת קָבֵר: שָׁמָּה קְבְּרוּ אֶת אֲבֹרָהֶם וְאֵת שָׂרָה אֲשֶׁתוֹ שָׁמָּה קְבְּרוּ אֶת יַצְחָק וְאֵת רַבֵּקָה אֲשֶׁתוֹ וְשָׁמָּה קְבַרְתִּי אֶת לֵאָה: מִקְנָה הַשְּׂדֵה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי חֵת: וַיְכַל יַעֲקֹב לְצִוּת אֶת בְּנָיו וַיֵּאָסֵף רַגְלָיו אֶל הַמֶּטֶה וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֵף אֶל עַמּוּיוֹ: בְּרֵאשִׁית מַטֵּי: כַּח-לֵג

All these are the twelve tribes of Israel; and this is what their father spoke to them, and blessed them; every one according to his blessing he blessed them. And he charged them, and said to them, I am to be gathered to my people; bury me with my fathers in the cave that is in the field of Ephron the Hittite, In the cave that is in the field of Machpelah, which is before Mamre, in the land of Canaan, which Abraham bought with the field of Ephron the Hittite for a possession of a burying place. There they buried Abraham and Sarah his wife; there they buried Isaac and Rebekah his wife; and there I buried Leah. The purchase of the field and of the cave that is in it was from the Hittites. And when Jacob finished commanding his sons, he gathered up his feet into the bed, and expired, and was gathered unto his people. **Genesis 49:28-33**

C.

וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל פְּנֵי אָבִיו וַיִּבְךְ עָלָיו וַיִּשָּׁק לוֹ: וַיְצַו יוֹסֵף אֶת עֲבָדָיו אֶת הַרְפָּאִים לְחַנֹּט אֶת אָבִיו וַיַּחְנְטוּ הַרְפָּאִים אֶת-יִשְׂרָאֵל: וַיִּמְלְאוּ לוֹ אַרְבַּעִים יוֹם כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחַנְטִים וַיִּכְבּוּ אוֹתוֹ מִצָּרִים שְׁבַעִים יוֹם: וַיַּעֲבְרוּ יְמֵי כְבִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל בֵּית פְּרַעֲה לֵאמֹר אִם נָא מִצָּאֲתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ נָא בְּאָזְנֵי פְרַעֲה לֵאמֹר: אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר פָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֲעֹלָה נָא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאֲשׁוּבָה: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה עֲלֶה וְקַבֵּר אֶת אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעַךָ: וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת אָבִיו וַיַּעֲלוּ אוֹתוֹ כָּל עַבְדֵי פְרַעֲה זִקְנֵי בֵיתוֹ וְכֹל זִקְנֵי אֶרֶץ מִצְרָיִם: וְכֹל בֵּית יוֹסֵף וְאָחִיו וְבֵית אָבִיו רַק טַפָּם וְצֹאֲנָם וּבְקָרָם עֲזָבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: וַיַּעַל עִמּוֹ גַם רַכָּב גַּם פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחְנֶה כְּבֹד מְאֹד: וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֹן הָאֲטֹד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפַּד גְּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אָבֶל שְׁבַעַת יָמִים: וַיֵּרָא יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת-הָאָבֶל בְּגֵרֹן הָאֲטֹד וַיֹּאמְרוּ אָבֶל-כְּבֹד זֶה לְמִצְרָיִם עַל כֵּן קָרָא שָׁמָּה אָבֶל מִצְרָיִם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: וַיַּעֲשׂוּ בְנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם: וַיִּשְׂאוּ אוֹתוֹ בְּנָיו אֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בַּמְעָרָת שֵׂדֵה הַמְכַפְלָה אֲשֶׁר קָנָה אֲבֹרָהֶם אֶת הַשְּׂדֵה לְאַחֲזֹת קָבֵר מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחִתִּי עַל פְּנֵי מַמְרָא: בְּרֵאשִׁית נֵא-יֵג

And Joseph fell upon his father's face, and wept upon him, and kissed him. And Joseph commanded his servants, the physicians, to embalm his father; and the physicians embalmed Israel. And forty days were fulfilled for him; for so are fulfilled the days of those who are embalmed; and the Egyptians mourned for him seventy days. And when the days of his mourning were past, Joseph spoke to the house of Pharaoh, saying, If now I have found grace in your eyes, speak, I beg you, in the ears of Pharaoh, saying, My father made me swear, saying, Behold, I die; in my grave which I have dug for me in the land of Canaan, there shall you bury me. Now therefore let me go up, I beg you, and bury my father, and I will return. And Pharaoh said, Go up, and bury your father, according as he made you swear. And Joseph went up to bury his father; and with him went up all the servants of Pharaoh, the elders of his house, and all the elders of the land of Egypt, And all the house of Joseph, and his brothers, and his father's house; only their little ones, and their flocks, and their herds, they left in the land of Goshen. And there went up with him both chariots and horsemen; and it was a very great company. And they came to the threshing floor of Atad, which is beyond the Jordan, and there they mourned with a great

and bitter lamentation; and he made a mourning for his father seven days. And when the inhabitants of the land, the Canaanites, saw the mourning in the floor of Atad, they said, This is a grievous mourning to the Egyptians; therefore the name of it was called Abel-Mizraim, which is beyond the Jordan. And his sons did to him according as he commanded them; For his sons carried him to the land of Canaan, and buried him in the cave of the field of Machpelah, which Abraham bought with the field for a possession of a burying place of Ephron the Hittite, before Mamre. **Genesis 50:1-13**

D.

וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אָבִיו וַיַּחֲזִי יוֹסֵף מָאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים: וַיֵּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה יְלָדוֹ עַל בְּרֵכֵי יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנֹכִי מֵת וְאֶל־לֵהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהָעֵלָה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב: וַיֵּשְׁבַע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֶל־לֵהִים אֶתְכֶם וְהָעֵלְתֶם אֶת עַצְמוֹתַי מִזֶּה: וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן מָאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים וַיַּחְנֹטוּ אֹתוֹ וַיִּישֶׂם בְּאֶרֶז בְּמִצְרַיִם: בְּרֵאשִׁית נֹכַח־כּוֹ

And Joseph lived in Egypt, he, and his father's house; and Joseph lived a hundred and ten years. And Joseph saw Ephraim's children of the third generation; the children also of Machir the son of Manasseh were brought up upon Joseph's knees. And Joseph said to his brothers, I die; and G-d will surely visit you, and bring you out of this land to the land which he swore to Abraham, to Isaac, and to Jacob. And Joseph took an oath from the people of Israel, saying, G-d will surely visit you, and you shall carry up my bones from here. So Joseph died, being a hundred and ten years old; and they embalmed him, and he was put in a coffin in Egypt. **Genesis 50:22-26**

E.

(1) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֹוֹי וַיהוּדָה: יִשָּׁשׂוּר זְבוּלָן וּבְנִימִן: דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאַשֶׁר: וַיְהִי כֹל נַפְשׁ יִצְחָק יָרַד יַעֲקֹב שְׁבַעִים נַפְשׁ וַיֹּסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם: וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: שְׁמוֹת אֲ-א-ו

And these are the names of the sons of Israel, who came to Egypt, with Jacob, every man with his household. Reuben, Simeon, Levi, and Judah, Issachar, Zebulun, and Benjamin, Dan, and Naphtali, Gad, and Asher. And all the souls who came from the loins of Jacob were seventy souls; for Joseph was in Egypt already. And Joseph died, and all his brothers, and all that generation. **Exodus 1:1-6**

(2) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא לְלַמְדֹךְ שְׁכָל זְמַן שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם קִיִּים מֵאוֹתָן שִׁירְדוּ לְמִצְרַיִם לֹא שֶׁעֲבָדוּ הַמִּצְרַיִם בְּיִשְׂרָאֵל. מִדְּרַשׁ שְׁמוֹת רַבֵּה אֶחָד

And Joseph died, and all his brothers, and all that generation: This teaches us that as long as any of the original group that came down to Egypt was still alive, they did not enslave the Jews. **Midrash Shemos Rabbah 1:8**

(3) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו. (שְׁמוֹת א') יוֹסֵף מֵת בֶּן ק"י שָׁנָה אֵין לָךְ בְּכָל הַשְּׁבַטִים שֶׁקָּצַר יָמִים פָּחוֹת מִיוֹסֵף וְאֵין לָךְ בְּכָל הַשְּׁבַטִים שֶׁהָאֵרִיךְ יָמִים יוֹתֵר מִלּוֹי וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה לֹוֹי קִיִּים לֹא נִשְׁתַּעֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וַיָּקָם מֶלֶךְ חֹדֶשׁ וְגו'. וּמִשְׁמַת לֹוִי הִתְחִילוּ הַמִּצְרַיִם לְשַׁעֲבָדֵם. מִכַּאֲן אָמְרוּ אֶחָד מִן הָאֲחִים שְׁמַת יִדְאָגוּ כָל הָאֲחִים אֶחָד מִן הַחֲבוּרָה שְׁמַת תִּדְאָג כָּל הַחֲבוּרָה. סֵדֵר עוֹלָם פֶּרֶק ג'

And Joseph died, and all his brothers: Yosef was 110 when he died. None of the founders of the tribes lived as short a life as Yosef. And none of the tribes lived as long as Levi [who lived to be 137 years old]. As long as Levi was alive, the Egyptians did not enslave Israel, as it says, “And Joseph died, and all his brothers, and all that generation. . . . And there arose up a new king over Egypt, who knew not Joseph. . . .” (Exodus 1:6, 8) When Levi died, the Egyptians began to enslave the Jews. From here did our Sages deduce the saying: If one of the brothers dies, all of the brothers should worry. If one of the group dies, all of the group should worry.” **Seder Olam 3**

F.

(1) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאדָּ מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: שְׁמוֹת א:א-ז

And the people of Israel were fruitful, and increased abundantly, and multiplied, and became exceedingly mighty; and the land was filled with them. **Exodus 1:7**

(2) ותמלא הארץ אותם, א"ר יוחנן מלאו את מצרים, דבר אחר שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיאות מהם. מיד גזרו עליהם שיפרשו מהן. ילקוט שמעוני תורה פרשת שמות רמז קסב

"And the land was filled with them." (Exodus 1:7) Rabbi Yochanon said: They filled [the land of] Egypt. Another explanation: **The theaters and circuses became filled with them.** Immediately, they decreed that they should separate themselves from them. **Midrash Yalkut Shimoni Parshas Shemos 162**

(3) רבנן פתחין פתחא להאי קרא (הושע ה) בד' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חודש את חלקיהם, ללמדך כשמת יוסף הפרו ברית מילה, אמרו נהיה כמצרים, מכאן אתה למד שמשא מלך ביציאתן ממצרים, וכיון שעשו כן הפך הקב"ה האהבה שהיו המצריים אוהבין אותן לשנאה, שנאמר (תהלים קה) הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו, לקיים מה שנאמר (הושע ה) עתה יאכלם חודש את חלקיהם. מדרש שמות רבה א:ח

The Rabbis commenced this subject by citing the following verse: (Hosheah 5:7) They have dealt treacherously against the L-rd; for they have fathered alien children; now a month חודש shall devour them with their portions. This teaches you that when Yosef died, they annulled the covenant of circumcision. They said: **Let us become like the Egyptians.** This comes to teach you that Moshe circumcised them when they left Egypt. Since they did so, the Holy One, blessed be He, turned around the love that the Egyptians had for them into hatred, as it is stated in Scripture: (Psalms 105:25) He turned around their heart to hate His people, to entrap His servants. This is a fulfillment of the verse: (Hosheah 5:7) Now a חודש (literally a month but an allusion to the new king חדש of Egypt) shall devour them with their portions. **Midrash Shemos Rabbah 1:8**

(4) (תהלים סח) פזר עמים קרבות יחפצון, מי גרם להם לישראל שיתפזרו לבין אומות העולם קריבות שהיו חפצין בהן. פסחים קיה:

“He hath scattered the people that delight in approaches” (Psalms 68:31): What caused Israel to be scattered among the nations? The approaches [to the nations] which they desired. **Pesachim 118b**

III. The Enslavement of the Children Israel

A.

וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הֲנִי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעַצוּם מִמֶּנּוּ: הֲבֵה נִתְחַכְמָה לּוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עָלַי—שֶׁנֶּאֱמַר וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנְתּוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעֹה אֶת פַּתֵּם וְאֶת רַעַמְסֵס: וַכֹּאשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ: וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בַחֲמֹר וּבִלְבָנִים וּבְכָל עַבְדָּה בְּשָׂדֵה אֶת כָּל עַבְדָּתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ: שְׁמוֹת אֵי-יָד

And there arose up a new king over Egypt, who knew not Joseph. And he said to his people, Behold, the people of the children of Israel are more and mightier than we; Come on, let us deal wisely with them; lest they multiply, and it may come to pass, that, when there would be any war, they should join our enemies, and fight against us; and so get them out of the land. Therefore they did set over them taskmasters to afflict them with their burdens. And they built for Pharaoh treasure cities, Pithom and Raamses. But the more they afflicted them, the more they multiplied and grew. And they were mortified because of the people of Israel. And the Egyptians made the people of Israel serve with rigor; And they made their lives bitter with hard slavery, in mortar, and in brick, and in all kinds of service in the field; all their service, which they made them serve, was with rigor. **Exodus 1:8-14**

B.

ובני ישראל פרו וישרצו וגו' ויקם מלך חדש וגו' נמצא משמת לוי ועד שיצאו ישראל ממצרים קי"ו שנה ואין השעבוד יותר על כן ולא פחות מפ"ו שנים כשנותיה של מרים ולמה נקרא שמה מרים על שם מירור. סדר עולם פרק ג'

And the people of Israel were fruitful, and increased abundantly, and multiplied, . . . And there arose up a new king over Egypt, who knew not Joseph: We ascertain that from the time that Levi died until Israel left Egypt there was 116 years. The slavery did not commence before that time and it lasted for a least a minimum of 86 years which was from the time of the birth of Miriam. Why was she called Miriam? Because of the bitterness (*maror*) that existed at the time of her birth. **Seder Olam Chapter 3**

C.

(שמות א) ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך רבי אלעזר אמר: בפה רך, רבי שמואל בר נחמני אמר: בפריכה. (שמות א) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' אמר רבא: בתחילה בחומר ובלבנים, ולבסוף ובכל עבודה בשדה. את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים. ולמ"ד נמי התם בפה רך, הכא ודאי בפריכה. סוטה יא:

And the Egyptians made the children of Israel to serve with [what is normally translated as] rigor [*parech*]. (Exodus 1:13) R. Elazar said: [It means] with a tender mouth [*peh rach*]; R. Shmuel b. Nahmani said: [It means] with rigorous work [*perichah*]. And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick etc. Rava said: At first it was in mortar and in brick; but finally it was in all manner of service in the field. All their service wherein they made them serve with rigour [*parech*]. (ibid. 1:14) R. Shmuel b. Nahmani said in the name of R. Yonasan: They changed men's work for the women and the women's work for the men; and even he who explained [*parech*] above as meaning “with tender mouth” admits that here it means “with rigorous work”. **Sota 11b**

D.

בשעה שאמר פרעה (שם א) הבה נתחכמה לו וישימו עליו שרי מסים קבץ את כל ישראל ואמר להם בבקשה מכם עשו עמי היום בטובה היינו דכתיב ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך בפה רך נטל סל ומגריפה מי היה רואה את פרעה נוטל סל ומגריפה ועושה בלבנים ולא היה עושה מיד הלכו כל ישראל בזריזות ועשו עמו בכל כחן לפי שהיו בעלי כח וגבורים כיון שחשכה העמיד עליהם נוגשים ואמר להם חשבו את הלבנים מיד עמדו ומנו אותם ואמר להם כזה אתם מעמידים בכל יום ויום מינה את הנוגשים של מצרים על השוטרים של ישראל והשוטרים התמנו על יתר העם. מדרש במדבר רבה טו:כ

At the time that Pharaoh said, "Come on, let us deal wisely with them . . . Therefore they did set over them taskmasters," he gathered all of Israel and said to them, "Please work with me as a favor." This is the meaning of the verse, "And the Egyptians made the children of Israel to serve with *parech* [normally translated as 'rigor']." (Exodus 1:13) [It actually means] with a tender mouth [*peh rach*]. [Pharaoh] took a basket and shovel [and began to make bricks]. Anyone seeing Pharaoh taking a basket and shovel and making bricks automatically began working himself. Immediately all of Israel worked with enthusiasm and worked together with him with all their might, as they possessed strength and courage. As soon as it became dark, [Pharaoh] arranged taskmasters and said to them, "Count the number of bricks [that you made]." They immediately got up to count them. He said to them, "[From now on,] every single day you have to produce the same amount of bricks." He appointed the taskmasters over special appointed officials of the people of Israel and the officials were appointed over the rest of the people. **Midrash Bamidbar Rabbah 15:20**

E.

בפרך בפה רך בתחלה אמר להם פרעה לכל אחד מכם אני נותן מכל לבנה שיעשה ובאו כלן ודחקו עצמן מפני חמוד השכר ועשו יותר מדאי וכיון שראה פרעה כך אמר להם השלימו חקכם ללבון כאשר בהיות שכר נתן לכם: דעת זקנים מבעלי תוספות לשמות א:יא

B'perach = b'peh rach: Originally, Pharaoh told each one of them that I will give [you an award] for each brick that you make. They all came and strained themselves because of their desire for reward and made more than would normally be made. When Pharaoh saw how much they made, he told them to finish the quota of what they had made when payment was given them. **Daas Zekainim M'Baalei Tosfos, Exodus 1:11**

IV. The Tribe of Levi

A.

בכושרות (תהלים סח:ז) בזכות הכשרים שהיו בהם יצאו ומי היו הכשרים שהיו בהם אלא זה שבטו של לוי שאע"פ שהיו ישראל עובדי עבודת כוכבים במצרים שבטו של לוי היו עובדין להקב"ה ומליץ עצמן לפיכך משה מקלסן בסוף מיתתו שנאמר (דברים לג) כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו הוי בזכות הכשרים שבהם יצאו ישראל ממצרים. מדרש במדבר רבה ג:ו

G-d . . . leads out the prisoners to prosperity (through the righteous) - b'koshros. (Psalms 68:7): Through the merit of the righteous (*k'sheirim*) amongst them, did they leave [Egypt]. Who were the righteous amongst them? These were the [members of the] tribe of Levi. Even though Israel worshipped strange gods (idols) while they were in Egypt, the tribe of Levi [only] served the Holy One, blessed be He, and performed circumcision upon themselves. That is why Moshe

praised them at the end of his life, as he was about to die, as it says (Deut. 33:9), “. . . for they have observed Your word, and kept Your covenant.” Thus it was because of the merit of the righteous amongst them that Israel left Egypt. **Midrash BaMidbar Rabbah 3:6**

B.

(1) לכו לסבלותיכם א"ר יהושע בן לוי שבטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך אמר להם פרעה בשביל שאתם פנוים אתם אומרים נלכה ונזבחה לא-להינו לכו לסבלותיכם. מדרש שמות רבה ה:טז

[And the king of Egypt said to them, Why do you, Moses and Aaron, take the people from their works?] Go you to your burdens (Exodus 5:4): Rabbi Yehoshua ben Levi said: The tribe of Levi was free from the rigors of the enslavement. Pharaoh told them, “Because you are free, do you say, ‘Let us go and offer sacrifices to our G-d.’ Go you to your burdens.” **Midrash Shemos Rabbah 5:16**

(2) אכן שבטו של לוי היו חכמים ולא רצו לעשות עבודה לפי שידעו שעתידין לשאת את הארון ומתוך כך היו בני חורין. עוד י"מ לפי שראה פרעה את יעקב שהיה איש הא-להים ולא רצה להטריח לוי לשאת ארוננו אמר פרעה איך אטריחנו אני. ואי קשייא לך גם יוסף לא נשא ארוננו. י"ל לפי שהיה מלך חלק לו כבוד אף כי היה בנו ועתה פסק מלכותו: פירוש בעלי תוספות לשמות א:יג

The tribe of Levi consisted of [Torah] scholars and they didn't want to engage in [mundane] work, for they knew that they were destined to carry the Ark. Because of that they remained free. There is another explanation: Because Pharaoh saw that Yaakov was a G-dly man and didn't want to trouble Levi to carry his coffin, Pharaoh said, “How can I bother [Levi with mundane work]!” If you ask the question, “Yosef also didn't carry the coffin?” The answer is that since [Yosef] was a king, [Yaakov] honored him, even though he was his son. Now, however, his kingship came to an end. **Commentary of the Baalei Tosefos to Exodus 1:13**

(3) לכו לסבלותיכם הטעם מפני מה זכו שבטו של לוי להיות חפשי משעבוד מצרים, כשעבדו מצרים בישראל מתחלה היה פרעה משעבד עצמו עמהם כדי שיתאמצו במלאכה כדדרשינן בפרך בפה רך באותה שעה נזכר שבטו של לוי מה שצוה יעקב בשעת פטירתו שלא ישארו לוי לפי שהיה עתיד לשאת את ארון קודש ולא רצה לשעבד את עצמו ולא הכריחם פרעה, מיום ההוא והלאה הוקבע להיות משועבד כל מי ששעבד עצמו. ועוד נמצא באגדה, אברהם מסר כל קבלת התורה ליצחק ויצחק ליעקב ויעקב ללוי ולוי וזרעו הושיבו ישיבות במצרים ולפי שלא היו יודעים שום מלאכה ולא נסו בה רק בתורה היה כל עסקיהם לא נשתעבדו במצרים. פירוש החוקני לשמות ה:ד

Go you to your burdens:The reason why the tribe of Levi merited to be free from the enslavement of Egypt was because of the following: When Pharaoh originally enslaved Israel Pharaoh also worked with them, in order that they strain themselves to work, as they expounded on the verse, “*b'pherach*” = *b'phe-rach* i.e. a soft mouth. At that time, the tribe of Levi remembered what Yaakov had commanded at the time of his death, that Levi not carry the coffin, as he was destined to carry the Holy Ark, and [since] they didn't voluntarily commit themselves to work, Pharaoh didn't force them to do so. From that time and on, it was established that all those who had volunteered would be forcibly conscripted. In addition, the Agaddah preserved the tradition that Avraham had transmitted all of the Torah that he had received to Yitzchak. Yitzchak in turn transmitted it to Yaakov who transmitted it to Levi. Levi and his descendants created Yeshivos in Egypt. Now since they didn't know any other profession and solely devoted themselves to Torah study, they weren't enslaved in Egypt. **Commentary of Chizkuni to Exodus 5:4**

V. A People Apart

A.

וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי, מִלְּמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִיָּנִים שָׁם. הגדה של פסח

“... and [Israel] became there [in Egypt] a nation . . .” (Deuteronomy 26:5): This teaches us that Israel stood out [as a nation apart] while they were there. **Hagadah Shel Pesach**

B.

(1) כשיצאו ישראל ממצרים לא שינו שמם ולשונם. תנא דבי אליהו פ' י"ז

When the Jews left Egypt, [despite the fact that they lived there for over two hundred years,] they had not changed their names or tongue [into that of the dominant culture]. **Midrash Tana D'Vei Eliyohu Chapter 17**

(2) ג' מדות טובות שהיו בידן של ישראל במצרים ובזכותן נגאלו שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם ושגדרו עצמם מן הערוה. מדרש במדבר רבה יג:ט

The [Jews in Egypt] had three special qualities and through their merit they were redeemed: They didn't change their names, nor their language, and they were very careful not to violate the code of morality. **Midrash Bamidbar Rabbah 13:19**

(3) בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם ולא אמרו לשון הרע ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערוה לא שנו את שמם ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין ולא היו קורין לראובן רופוס ולשמעון לא היו קורין לוליני וליוסף לסטים ולבנימין אלכסנדרא ולא שנו לשונם להלך כתיב (בראשית י"ד) ויבא הפליט ויגד לאברם העברי וכאן כתיב (שמות ה') א-להי העברים נקרא עלינו וכתיב (בראשית מ"ה) כי פי המדבר אליכם בלשון הקדש ולא אמרו לשון הרע שנא' (שמות י"א) דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו את מוצא זה הדבר היה מופקד אצלם שנים עשר חדש ולא נמצא בהן אחד שהלשין על חברו ולא נמצא אחד מהן פרוץ בערוה שנאמר (ויקרא כ"ד) ויצא בן אשה ישראלית ויקוב בן האשה הישראלית להודיע שבחן של ישראל שלא נמצא בהם אלא זו ופירסמה הכתוב אמר ר' אבא בר כהנא שרה ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה וכל הנשים נגדרו בזכותה יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו כל הזכרים בזכותו. מדרש שיר השירים רבה ד:כה

In the merit of four things was Israel redeemed from Egypt: They didn't change their names, nor their language, they didn't speak *loshon hara* (ill of others), and no one was found to be morally lax. . . . Rabbi Aba bar Kahana said: Sarah went down to Egypt and was careful not to violate the code of morality. In her merit, all of the women followed suit. Yosef went down to Egypt and was careful not to violate the code of morality. In his merit, all of the men followed suit. **Midrash Shir HaShirim Rabbah 4:25**

C.

(1) והמים להם חומה שירד סמאל ואמר לפניו רבונו של עולם לא עבדו ישראל עבודה זרה במצרים ואתה עושה להם נסים. והיה משמיע קולו לשר של ים ונתמלא עליהם חמה ובקש לטבען. מיד השיב לו הקב"ה שוטה שבעולם וכי לדעתם עבדוה והלא לא עבדוה אלא מתוך שעבוד ומתוך טרוף דעת ואתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון. כיון ששמע שר של ים אותה חמה שנתמלא על ישראל החזירה על מצרים שנאמר וישבו המים ששבו מישראל על מצרים ילקוט שמעוני פרק יד רמז רלד

“But the people of Israel walked upon dry land in the midst of the sea; and the waters were a wall (*ch(o)ma*) to them on their right hand, and on their left.” (Exodus 14:29): [The reason that the word *choma* (wall) is spelled without a *vav*, in a manner that would normally be read, “*chaima*” - anger, is because the angel] Samael (the guardian angel of Esau) said before Him, “Master of the Universe, didn’t Israel serve idols while they were in Egypt. So why are You performing miracles for them?” He raised his voice [to such a level that it was] heard by the ministering angel of the sea who was [then] filled with anger against [Israel] and wanted to drown them. The Holy One, blessed be He, immediately replied to him, “You are a world class imbecile! Do you think that they worshipped idols voluntarily? They only worshipped them as a result of their servitude and confusion. Do you judge an act done through error to be the equivalent of a premeditated act and an act done under coercion to be considered the same as an act done willfully?” When the ministering angel of the sea heard about the anger that [Samael] had for Israel, he reflected it back onto the Egyptians, as it says (Exodus 14:28), “And the waters returned,” [which means that it] turned away from Israel and went onto Egypt. **Midrash Yalkut Shimoni Perek 14 Remez 234**

(2) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲ-דְנִי יְ-הוָה בְּיוֹם בְּחָרֵי בְיִשְׂרָאֵל וְאָשָׂא יָדִי לְזָרַע בֵּית יַעֲקֹב וְאוֹדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאָשָׂא יָדִי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְ-הוָה אֲ-לֵהֵיכֶם: בְּיוֹם הַהוּא נִשְׂאֹתִי יָדִי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ אֲשֶׁר תִּרְתִּי לָהֶם זָבַת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ צְבִי הִיא לְכֹל הָאָרְצוֹת: וְאָמַר אֲלֵהֶם אִישׁ שְׂקוּצֵי עֵינָיו הִשְׁלִיכוּ וּבְגִלּוּלֵי מִצְרַיִם אֶל תִּטְמְאוּ אֲנִי יְ-הוָה אֲ-לֵהֵיכֶם: וַיִּמְרוּ בִי וְלֹא אָבוּ לְשִׁמְעַע אֵלַי אִישׁ אֶת שְׂקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְאֶת גִּלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עִזְבוּ וְאָמַר לְשִׁפְךְ חַמְתִּי עֲלֵיהֶם לְכֹלֹת אֶפְי בָּהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם: וְאֶעֱשׂ לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הַחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִמָּה בְּתוֹכֶם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֲלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: יחזקאל כה-ט

And say to them, Thus says the L-rd G-d; In the day when I chose Israel, and raised My hand to the seed of the house of Jacob, and made Myself known to them in the land of Egypt, when I raised My hand to them, saying, I am the L-rd your G-d; In the day that I raised My hand to them, to bring them out from the land of Egypt to a land that I had spied out for them, flowing with milk and honey, which is the most glorious of all lands; Then I said to them, Cast away every man the abominations of his eyes, and do not defile yourselves with the idols of Egypt; I am the L-rd your G-d. But they rebelled against Me, and would not listen to Me; they did not every man cast away the abominations of their eyes, neither did they forsake the idols of Egypt; then I said, I will pour out My fury upon them, to spend My anger against them in the midst of the land of Egypt. But I acted for My name’s sake, that it should not be profaned before the nations, among whom they were, in whose sight I had made Myself known to them, by bringing them out of the land of Egypt. **Ezekiel 20:5-9**

(3) אמר משה עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם שמונים שנה הוא שכתוב ואודע להם בארץ מצרים. ומנין שהיה אהרן מתנבא להם שנאמר ויבוא איש א-להים אל עלי ויאמר אליו כה אמר ד' הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה ובחור אותו מכל שבטי ישראל לי לכהן. אמר כל השנים הללו היה אהרן מתנבא להם עכשיו אני בא לתחומו של אחי שיהיה מצר לכך לא ביקש משה לילך. ילקוט שמעוני שמות פרק ד' רמז קעב

Moses said [unto G-d], “Before I arose, Aaron, my brother, prophesied to them for eighty (thirty) years.” This is the meaning of the verse (Ezekiel 20:5), “. . . and made myself known to them in the land of Egypt.” What is the source that it was Aaron who prophesied to them? For it says (Samuel I 2:27, 28), “And there came a man of G-d to Eli, and said to him, ‘Thus said the L-rd,

Did I not appear to the house of your father, when they were in Egypt in Pharaoh's house? And did I choose him out of all the tribes of Israel to be my priest, . . ." [Moses] said [to himself], "All these years Aaron was prophesying to them and now I should infringe upon my brother's special province and cause him pain." That was the reason that Moshe didn't want to go. **Midrash Yalkut Shimoni Shemos Chapter 4 Remez 172**

D.

תכבד העבודה על האנשים מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקדוש ב"ה גואלן לפי שהיו נוחין בשבת אמר להן פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו' אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת: מדרש שמות רבה ה:יח

Let more work be laid upon the men (Exodus 5:9): This teaches us that they possessed scrolls with which they pleurably occupied themselves each and every Shabbos. [The message contained in these scrolls was that] the Holy One, blessed be He, would redeem them [from slavery]. Because they were resting on Shabbos, Pharaoh told them, "Let more work be laid upon the men that they may labor in it; and let them not regard vain words." [In other words,] they shouldn't pleurably occupy themselves [with those scrolls] and they shouldn't rest on the day of Shabbos. **Midrash Shemos Rabbah 5:18**

VI. Extermination and Birth Control

A.

(1) ויאמר מלך מצרים למילדות העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה: ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אותו ואם בת הוא וקחיה: ותיראן המילדות את הא-להים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינן את הילדים: ויקרא מלך מצרים למילדות ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינן את הילדים: ותאמרן המילדות אל פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כי חיות הנה בטורם תבוא אליהן המילדות וילדו: וייטב א-להים למילדות וירב העם ויעצמו מאד: ויהי כי יראו המילדות את הא-להים ויעש להם בתים: ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון: בראשית א:טו-כב

And the king of Egypt spoke to the Hebrew midwives, and the name of one was Shiphrah, and the name of the other Puah; And he said, When you do the office of a midwife to the Hebrew women, and see them upon the stools; if it is a son, then you shall kill him; but if it is a daughter, then she shall live. But the midwives feared G-d, and did not as the king of Egypt commanded them, but kept the children alive. And the king of Egypt called for the midwives, and said to them, Why have you done this thing, and have kept the children alive? And the midwives said to Pharaoh, Because the Hebrew women are not as the Egyptian women; for they are lively, and deliver before the midwives come to them. Therefore G-d dealt well with the midwives; and the people multiplied, and became very mighty. And it came to pass, because the midwives feared G-d, that he made for them houses. And Pharaoh charged all his people, saying, Every son who is born you shall throw into the river, and every daughter you shall keep alive. **Genesis 15-22**

(2) ואשר שם האחת שפרה. לפי הפשט שהן שמותיהן. ע"כ לא הנה בלבד היו מילדות בכל ישראל אשר גרו בכמה ערים. אלא הן היו המילדות הראשיות. ועפ"י פקודת פרעה עליהן יצוו לכל המילדות אשר תחתיהן. והדרש ידוע ומבואר בפרש"י. ויצא הדרש מדכתיב שתי פעמים ויאמר. אלא אמירה הראשונה הי' אשר יודע מעשה המילדת. שאחת משפרת את הולד והשנית פועה עליו. ועתה ויאמר עוד בילדכן וגו' וגם לזה הדרש הוא הזהיר את המילדות הראשיות. והנה יזהירו את המילדו' אשר תחתיהן. העמק דבר, שם

the name of one was Shiphrah: According to the simple meaning of the text, these were their names. Perforce these [two women] were not the only midwives amongst all of [the people of] Israel who dwelled in many cities. Rather, these were the head midwives who would issue instruction to all of the midwives that were under them, according to Pharaoh's directives. The *drash* (Rabbinic discourse) is well known, as is explained in Rashi's commentary. The *drash* is derived from the dual usage of the phrase, "and he said". The first time it is used it is to be understood that they inform [their underlings] the proper techniques of midwifery. One would beautify the child (i.e. wrap up the child in a manner that would straighten the limbs) and the other would murmur softly [and calm the child]. And now even according to that *drash*, the phrase, "When you do the office of a midwife to the Hebrew women," is to be understood that they issue directives to the midwives that are under them. **Haamek Davar, ibid.**

(3) ותיראן המילדות וגו'. לא ב' המילדות הראשיות לבד אלא כל המילדות יראו מפני העונש בידי שמים של ש"ד. ומש"ה כתיב את הא-להים. ואל כתיב את ד' שלא כולן הגיעו לידי מדרגה זו. וע' מש"כ להלן ט' ל': ולא עשו. בפועל כדבר פרעה על הזכרים. ועוד הוסיפו: ותחיין את הילדים. בין זכרים בין נקבות וכן פירשו כל המפרשים: העמק דבר, שם

But the midwives feared G-d . . . : Not just the two head midwives but also all of the midwives feared Divine punishment for committing murder. For that reason it is written the "*haelo-him*" form for G-d [which refers to judgement] rather than *A--donai* form [which refers to compassion and love], as not all of them had reached such a [lofty] level. . . . **And did not [as the king of Egypt commanded them]:** to take direct action against the males, as Pharaoh had ordered. And in addition they also **kept the children alive**. This refers to both male and female children. All of the commentators interpret it likewise. **Haamek Davar, ibid.**

(4) ויקרא מלך וגו'. כאן כתיב ויקרא. דמשמעו ששלח לקרוא מרחוק כל המילדות שבישראל אם להענישן אם לעשות להם בתים להכנת הגזירה הבאה אחריה כמו שיבואר: מדוע עשיתן וגו'. לא שאל מדוע לא עשו כדבריו להמית בידיהם. שעל זה היה התשובה פשוטה בדין ישראל דעל ש"ד יהרג ולא יעבור ואין להם רשות בשום אופן לעשות כן. אבל מדוע הם מסכנות א"ע להחיות את הילדים. והרי אין החיוב להסתכן בעצמו כדי להחיות את אחרים. דמאי חזית דדמא דחברי' סומק מדידי': העמק, שם

And the king of Egypt called for the midwives: Here the phrase, "*vayikra*" is used which implies that he sent for and called all of the midwives [that they come to him] from far and wide, in order to determine whether he should punish them or to make special houses in preparation of the next decree, as will be soon explained. **Why have you done this thing, and have kept the children alive?** He didn't ask them why they hadn't fulfilled his command to actually kill them. For their answer would have been that according to Jewish law they were required to give up their lives rather than to murder and that there was absolutely no way for them [to fulfill his command]. [What he did ask them, though was,] "Why did you endanger yourselves to keep the children alive? Behold there is no requirement to endanger oneself in order to keep others alive. Why did you consider the other person's blood more dear (lit. red) than your own?" **Haamek Davar, ibid.**

(5) ויעש להם בתים. לא פירש הכתוב מי עשה ללמד דשני משמעות יש בזה. אם הא-להים והוא בתורת שכר וכפרש"י. אם המלך והוא הכנה לגזרה הבאה אחריה: כל הבן הילוד וגו'. והיאך ידעו מזה. אלא כאשר עשה למילדות בתים. צוה שומרים עליהן שיראו לאיזה מקום הולכות להוליד. ויבואו השומרים אחריהן ויראו מה נולד שם. וכתוב להם בל"ז לכלול בעליהן. דעיקר הבית נבנו להם בשביל נשיהם. וע"ז כתיב חכמת נשים בנתה וגו': העמק, שם

He made them houses: Scripture does not explain who [actually] made [the houses]. This was done in order to teach us that the Scripture can be understood in two ways. [First] it is referring to G-d as a reward, as Rashi explains. [Alternately] it can refer to the king as a preparation for the following decree. **[And Pharaoh charged all his people, saying,] Every son who is born you shall throw into the river, and every daughter you shall keep alive:** How would they know [about the birth of every child?] This is because [Pharaoh] made houses for the midwives and ordered guards to follow them to see where they went to help the delivery and to see what was born, [a male or female]. It is written in the male form (*lahem*) to include their husbands. The houses were built for them because of their wives. . . . **Haamek Davar, ibid.**

(6) ויצו פרעה. כאן כתיב ויצו שהוא לשון זרוז. ומבואר בריש פ' צו דזרוז הוא על כל אופן שנדרש לשקידה בענין שיהא נעשה בשלימות ומשום שגזירה זו אינה דומה לאזהרה של המילדות. דשם היה בנקל למלא הגזירה שהרי א"א ללדת בלי מילדת. משא"כ אזהרה זו שהיה מקום להסתיר אחר שהודיעו כי נשי ישראל חיות הנה. ואפשר ללדת בלי מילדת. וגם הממונים ע"ז היו יכולין להתנהג בגזירה זו ברפיון ולומר שלא ידעו מזה הילד. מש"ה הזהיר פרעה בצווי שיהיו שוקדים על הדבר שימלאו הגזירה בשלימות: כל הבן הילוד. הנולד כעת ולא מה שימצאו זכרים מכבר: וכל הבת. בין שכבר נולדו בין הנולדות מהיום תחיון. תשתדלו להחיות אותן. וכיון בזה שאחר שירבו הבנות מאד על הזכרים בע"כ ינשאו למצרי' וראה בזה להיטיב לארצו אחר שהודיעוהו המילדות כי נשי ישראל חיות הנה וכסבור שזה גרם לרבוי עם ישראל וכאשר ינשאו למצרי ירבו ויעצמו גם המה: העמק דבר, שם

And Pharaoh charged (*vaytzav*) [all his people] (Exodus 1:22): *Vaytzav* (charged) is written here which implies urgency. . . . This is unlike the admonition to the midwives. There it [seemed that it] was easy to fulfill that decree, because it is [relatively] impossible to give birth without a midwife. Whereas this [current] decree was relatively easy to evade fulfillment, after [Pharaoh] had been informed that the women of Israel were midwives themselves and it was possible for them to give birth without the aid of a [professional] midwife. In addition, those who were appointed to fulfill this task could do so lackadaisically, claiming that they weren't aware of a specific birth. For that reason Pharaoh admonished them with a sense of urgency, so that they diligently fulfill this decree to perfection. **Every son who is born [you shall throw into the river]:** This is referring to those [males] who were just born and not to those already in existence. **And every daughter:** This includes both those who were already born and those that were just born. **You shall keep alive:** Make the effort to keep them alive. His intention was that eventually the female population would heavily outweigh the male population and they would be forced to marry Egyptians. He saw this as a way to improve his country. Since the midwives informed him that the women of Israel are naturally midwives, he felt that that was the reason for the population explosion of the Israelites. It followed, then, that, if they married Egyptians, the Egyptians would also enjoy such a surge in their own population. **Haamek Davar**

B.

דרש רב עזירא: בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור - נגאלו ישראל ממצרים, בשעה שהולכות לשאוב מים, הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים, ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים, ומוליכות אצל בעליהן לשדה, ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונוזקות להן בין שפתים, שנאמר: (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתים וגו', בשכר תשכבון בין שפתים זכו ישראל לביזת מצרים, שנאמר: (תהלים סח) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ, וכיון שמתעברות באות לבתייהם וכיון שמגיע זמן מולדיהן, הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח, שנאמר: (שיר השירים ח) תחת התפוח עוררתך וגו', והקב"ה שולח משמי מרום מי שמנקיר ומשפיר אותן, כחיה זו שמשפרת את הולד, שנאמר: (יחזקאל טז) ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך ש' בקמץ, ר' בצירה ובמים לא רחצת למשעי וגו', ומלקט להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר: (דברים לב) ויניקהו דבש מסלע ושמן וגו' וכיון שמכירין בהן מצרים באין להורגן, ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע, ומביאין שוורים וחרושיין על גבן, שנאמר: (תהלים קכט) על גבי חרשו חורשים וגו', לאחר שהולכין היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה, שנאמר: (יחזקאל טז) רבבה כצמח השדה נתתיך וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהן, שנאמר: (יחזקאל טז) ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדים, אל תקרי בעדי עדים אלא בעדרי עדרים, וכשנגלה הקב"ה על הים הם הכירוהו תחלה, שנאמר: (שמות טו) זה א-לי ואנוהו. סוטה יא:

R. Avira expounded: As the reward for the righteous women who lived in that generation were the Israelites delivered from Egypt. When they went to draw water, the Holy One, blessed be He, arranged that small fish should enter their pitchers, which they drew up half full of water and half full of fish. They then set two pots on the fire, one for hot water and the other for the fish, which they carried to their husbands in the field, and washed, anointed, fed, gave them to drink and had relations with them among the sheepfolds (between the raised borders of the field), as it is said, "When ye lie among the sheepfolds (borders) etc." (Psalms 68:14) As the reward for "When ye lie among the sheepfolds," the Israelites merited the plunder of the Egyptians, as it is said, "As the wings of a dove covered with silver, and her pinions with yellow gold." (ibid.) After the women had conceived they returned to their homes; and when the time of childbirth arrived, they went and were delivered in the field beneath the apple-tree, as it is said, "Under the apple-tree I caused thee to come forth [from thy mother's womb] etc." (Song of Songs 8:5) The Holy One, blessed be He, sent down someone from the high heavens who washed and straightened the limbs [of the babes] in the same manner that a midwife straightens the limbs of a child; as it is said (Ezekiel 16:4), "And as for thy nativity, in the day that you were born your navel was not cut, neither were you washed in water to cleanse you." He also provided for them two cakes, one of oil and one of honey, as it is said (Deut. 32:13), "And He made him to suck honey out of the rock, and oil etc." When the Egyptians noticed them, they went to kill them; but a miracle occurred on their behalf so that they were swallowed in the ground, and [the Egyptians] brought oxen and ploughed over them, as it is said (Psalms 129:3), "The ploughman ploughed upon my back." After they had departed, [the Israelite women with their babes] broke through [the earth] and came forth like the herbage of the field, as it is said (Ezekiel 14:7), "I caused you to multiply as the bud of the field;" and when [the babes] had grown up, they came in flocks to their homes, as it is said ((ibid.), "And you increased and waxed great and came with ornaments." - read not with ornaments [*ba'adi adayim*] but in flocks [*be'edre adarim*]. At the time the Holy One, blessed be He, revealed Himself by the Red Sea, they recognised Him first, as it is said (Exodus 15:2), "This is my G-d and I will praise Him." **Sota 11b**

C.

לֹא שְׁלוֹתַי וְלֹא-שְׁקִטְתִּי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רָגֶז: (איוב ג:כו): . . . לא שלותי מגזירה הראשונה שגזר פרעה עלי שנאמר (שמות א) וימררו את חייהם והעמיד לו הקב"ה גואל זו מרים על שם המירור ולא שקטתי מגזירה שנייה (שם) אם בן הוא והמתן אותו והעמיד הקב"ה גואל זה אהרן על שם ההריון ולא נחתי מגזירה שלישית שגזר ואמר (שם) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו והעמיד הקב"ה גואל על שם המים זה משה שנאמר (שם ב) כי מן המים משיתיהו ויבא רוגז זה עמלק: מדרש שמות רבה כו:א

I had no repose, nor had I rest, nor was I quiet; yet trouble came (Job 3:26): *I had no repose*, refers to the first decree that Pharaoh made against me, as it says (Exodus 1:14), "And they made their lives bitter." The Holy One, blessed be He, established a redeemer. This was Miriam. Her name referred to the bitterness (*mirur*) which they experienced. *Nor had I rest*, refers to the second decree (Exodus 1:16), ". . . if it is a son, then you shall kill him." The Holy One, blessed be He, established a redeemer. This was Aaron. His name referred to the conception (*hirayon*) [which they wanted to deter and destroy]. *Nor was I quiet*, refers to the third decree, as it says (Exodus 1:22), "Every son who is born you shall throw into the river." The Holy One, blessed be He, established a redeemer, Moses, whose name refers to water, as it says (Exodus 2:10), "And she called his name Moses; and she said, "Because I drew him out of the water." *Yet trouble came*, refers to Amalek. **Midrash Shemos Rabbah 26:1**

D.

ועד כמה אלפים היו בישראל שנקראו שמם אהרן שאלמלא אהרן לא בא זה לעולם. אבות דרבי נתן פרק יב

There were many thousands amongst the children of Israel who were called, Aaron, [in his honor]. For had it not been for Aaron, they wouldn't have come into this world. **Avos D'Rabbi Nassan Chapter 12**